

Nada Breznik

Kristijan Muck:
Knjiga se nasmehne.

Ljubljana: Književno društvo Hiša poezije
(Poetikonove lire), 2017.

V svoji najnovejši pesniški zbirki *Knjiga se nasmehne* Kristijan Muck nadaljuje tradicijo svojih zgoščenih, meditativnih, filozofičnih, iskrih, včasih mrakobnih zapisov v obliki osemvrstnic. Še bolj kot v njeni predhodnici, zbirki *Razgovori v škrlatu*, se dviga iz sveta realnega in osebnega k mističnemu, še nepoznanemu in neraziskanemu, ki ga v svojem izvirnem pesniškem jeziku metaforično išče. To je vesolje znotraj in okrog njega, to je prostor, v katerega bi se rad zleknil in se z njim zli. Navdihuje in vznemirja ga prav vse, ves svet, od stvarjenja in spočetja skozi kaos do smrti, onstranstva, pa izkušnje ljubezni, trpkosti, obsedenosti, norosti in še česa, ki jih na svoj zgoščeni, jedrnat način prevaja v pesmi. Te pojme analizira, razgrajuje, definira, cepi na osnovne delce, raziskuje sile privlačnosti in odbojnosti med njimi, se silovito zaganja v nepojmljivo, secira čustva in občutja, se norčuje in na koncu spet sestavlja in slavi življenje. Je konstruktor novega, mojster, ki kot kamnosek dolbe globlje in globlje v svojo snov, v neskončno zajetje misli in omejeno izbiro besed, zato pesem pogosto seže tudi prek roba jezika. Pogosto se njegovi ironični in črnHumorni verzi nagibajo k destruktivnosti in uničenju telesnega in materialnega, vendar ne brez vizije zlitja z univerzumom, ki se bodisi skrivnostno oglašča bodisi izgublja v tišini ali učinkuje z nevidno energijo, ki pesniški

subjekt vklepa v svojo magnetičnost. Mnoge metafore so skrivnostne in abstraktne, terjajo poglobljanje in bodo ob različnih interpretacijah dobile mnogotere pomene.

Pesmi, napisane v prostem verzju, so v zbirki razdeljene v pet ciklov: *Nemirni obrazi*, *Krivogledi rabelj*, *Dir skozi dušo*, *Lepota kvanta in Paolina*.

V prvem ciklu, *Nemirni obrazi*, tavajo prividi, uteleša se neobstoječe, pojavljajo se tihe angelske podobe, medtem ko neulovljivi in nerazložljivi JAZ občuti svojo lastno ta hip bivajočo in tukajšnjo eksistenco kot razcepljenost in celo povezanost z mnogimi davnimi bitji, ki v njem bivajo in jih ne bo nikoli moč razumeti. Samozavest mišljenja je zabavna, pravi pesnik, ki ga valovanje vesolja in nedoumljivost neskončnosti prepričujeta, kako strašljivo nepomemben je fizični obstoj, za katerim ostane le skelet kot priča nekdanjih močnih čustev, trpljenja in ljubezni. V tem sklopu je pesnik na distanci do telesa, je nad njim, para ga, prebada, slači mu kožo, premišljuje o načinih, kako ga pokončati, in celo o tem, kako se odreči umu. Fizično telo nam namreč samo za hip dopušča, da okusimo modrino neba, lepoto bivanja, samo za toliko, dokler ne zgine v minljivem času. Vse je nično v primerjavi z vesoljem in večnostjo. Vsako bivanje je skozi minevanje v času le okras smrti, milina in ljubezen sta varljivi in nevarni, končnih ciljev pa tako ne poznamo. Kar utripa v vesolju, so le medli znaki nekega obstoja.

“poldan se vdre v drug poldan / in vnovič se drugi poldan vdre / in vnovič se vdre / to je čas / okras smrti / predstava o večnosti / svet nevarne miline / vase razprti”

Najobssežnejši cikel zbirke, *Krivogledi rabelj*, je tematsko najbolj pester, vsebuje tako zelo intimne in melanholične izpovedi kot tudi ironične, cinične in humorne bodice, aluzije na politiko in vladanje, na pohlevnost in upogljivost, po drugi strani pa nadrealistične, absurdne in abstraktne slike iz živalskega in predmetnega sveta ter slikovite ilustracije večpomenskosti besed. Tudi beseda (poezija) je zunajtelesna izkušnja.

“beseda ima več / dimenzij / kot imam las na glavi / iz nje štrlijo / v njih prhnijo srhljivi zvoki / pnejo se nabriti paradoksi / otopljejo se v drznih lokih / drugačni kot v telesnih stokih”

Besedno preigravanje je pesnikovo orodje za izpoved, videnje lastnega obstoja, obstoja živega in predmetnega sveta, védenja, slutenj, strahov in sanj. Nekatere pesmi tega cikla so gotovo nastale v temačnem, tesnobnem obdobju, iz katerega se je pesniški subjekt želel rešiti. O tem priča prva pesem tega cikla: *ne vem točno (...), na katerem mestu odsekati žalosti glavo*. Kako strašna je ta tesnoba, izpovedujejo verzi: “z vseh strani se spuščajo

melišča / dol k srcu / včasih se od grla / zakotali skala / za sabo potegne kamniti plaz ...”

Gotovo ni ekonomičnost narekovala združevanja osemvrstičnic v dvojice in trojice na posamezni strani, temveč poskus urediti tako raznolike teme v manjše vsebinsko povezane sklope znotraj ciklov.

Cikel *Dir skozi dušo* spet obrača fokus k vesolju in osnovnim delcem, velikemu poku, gravitaciji, k elektromagnetni sili, neskončnosti prostora in cikličnosti časa, k temam, ki jih pesnik prepleta z lastno nepomirljivo notranjostjo ter jih na prepoznaven pesniški način mestoma temačno, mestoma zbadljivo izpisuje v pesmi. Zveni, barve, svetloba, tudi rime in ritem sprožajo veččutno doživetje, pa tudi čudenje nad učinkom, ki ga te, sicer minimalistične pesmi, imajo, ko nam odstirajo pogled na premišljivo, boleče občuteno bivanje, na spoznanja, hipna razsvetljenja, verovanje in nejevero, na muke, odpor in upor, na napore in upanje.

V ciklu *Lepota kvanta* se pesnik, burkač, poigrava z nesmisli, sproščeno kvantá, si pesniško in filozofsko razsvetljuje pojme s področja fizike in astronomije, ki obsedajo njegov navdih, saj ne poskuša samo romantično segati k zvezdam, temveč tudi k črnim luknjam, razgrajuje otipljivo vse do skrajne zdržljivosti, do najmanjšega, osnovnega delca. Pesnikova zbadljivost in zajedljivost se v tem ciklu najbolj izrazito in dosledno ubesedita, njegove minimalistične pesmi spominjajo na Picassove in Dalíjeve slike, na katerih so nesorazmerno, vpadljivo, vprijoče in včasih shrhljivo upodobljeni tudi na videz nezdržljivi elementi, ki pa združeni v celoto močno učinkujejo.

“pohotna galaksija / zavija kot psica / hoče vselej nove krvave obroče / a njena sla / ni za nobeno rabo / od fotonovega jutra / do atomovega večera / kvantá sama s sabo”

Vsak cikel zaokrožuje pesem, natisnjena v ležečem tisku, kot nekakšen predah, premislek, v primeru tega cikla celo kot odpustek:

“neizprosna lepota / me iz dneva v dan bega / morda je v resnici / čudež vesolja / ki nekoč ne bo luč niti noč / in je obenem goli zdaj / človekov nekoč / od vekomaj”

Prva pesem zadnjega cikla *Paolina* je bila napisana ob rojstvu vnukinje, cikel pa je razčlenjen v posamezne podnaslovljene sklope: *Pomlad*, *Poletje*, *Jesen*, *Zima* ter *Glasovi za gore in morje*. V tem ciklu pesnik sprosti svojo govorico, razbremeni jezik zavitih in skrivnostnih miselnih prebliskov, paradoksov in nesmislov, zato v celoti zveni kot nekakšna sprava z življenjem in naravo. Čudež novega življenja podari nov, svetel pogled na živi svet, kot bi vnovič uzrl lepoto letnih časov, gora, morij in obzorij. Kot bi se še sam prelevil v novo, nedolžno bitje, ki mora svet spoznavati na novo in po

korakih od sleherne bilke, luže, kamna in prve zvezde. V tem delu je tudi najbolj liričen. Pomiritev, ki ni povsem razbremenjena trpkih spoznanj, je kot val, ki se razleze po sončni peščeni obali in se spet vrača sam vase.

Napetost pesniške zbirke *Knjiga se nasmehne* se v petih ciklih stopnjuje skozi različna čustva, skozi različne jezikovne prijeme, ki različno učinkujejo na bralčevo dojemljivost. Lahko ga prežema poistovetenje, empatija, pa čudenje, dvomi, zavračanje ali brezpogojno sprejemanje. Zbirka torej ponuja veliko izzivov, provocira in zahteva. Ambiciozna je v svoji raznolikosti in poskusih približati se zakonitostim in smiselnosti obstoja. Lomi jo veliko notranjih sil in pretresov. Melanholična in resignirana, na koncu le slavi življenje. In ne nasmehne se tako nedolžno, kot napoveduje pesem, izpisana na zadnji platnici:

“knjiga se nasmehne / pobožal jo je prst / premaknil list / na drugo stran /
temina srca / izriše utrip / bel vrt / hip večnih sanj”